

Cogito ergo sum
(Ik denk ,dus ik besta)

SYMPOSIUM

RENÉ DESCARTES

31/3/1596 – 11/2/1650

**Mikpunt of inspiratiebron voor Benedictus de
Spinoza**

14 januari 2023

Sprekers:

Han van Ruler en Henri Krop

Descartes heeft meer dan twintig jaar van zijn werkzame leven in Nederland gewoond. En hoewel hij onderdaan van de Franse koning bleef, is hij in menig opzicht ook Nederlander geworden. Hij beheerste onze taal, paste zijn kleding aan, nam de Nederlandse gewoonten over en discussieerde uitgebreid met Nederlandse geleerden.

Hij verbleef achtereenvolgens in: Breda, Franeker, Amsterdam, Deventer, Utrecht, Leiden, Alkmaar, Santpoort, Endegeest bij Leiden, Egmond aan de Hoef en Egmond-Binnen.

Het was vooral de eenzaamheid en anonimiteit, die hem naar de Noord-Hollandse kuststreek trok.

Hier schreef hij zijn boeken: *Over de Methode, Meditaties, Principes van de Filosofie en De Passies van de Ziel*.

Een uitgebreide beschrijving van zijn Nederlandse jaren vindt u in een verslag hierover op www.spinozakringsoest.nl/recensies.

Hij was een veelzijdig man, want naast zijn filosofie was hij ook beroemd om zijn dioptrie, geometrie, astronomie en zeevaartkunde.

Geheel tegen zijn zin werd hij in 1649 ontboden aan het hof van Zweden, waar koningin Christina door hem onderwezen wilde worden in zijn filosofie. Tijdens zijn verblijf daar schreef hij in brieven aan prinses Elisabeth van Palts, dat hij alles in het werk stelde om weer terug te keren naar zijn geliefde Holland. Dat was hem echter helaas niet meer gegund, want op 11 februari 1650 overleed hij daar aan de gevolgen van een longontsteking.

Prof. Han van Ruler promoveerde op Descartes en zal ons 's morgens alles over deze baanbrekende filosoof vertellen.

Al bijna vier eeuwen is het de vraag waar Spinoza zijn revolutionaire ideeën vandaan heeft. In het voorwoord tot de *Opera Posthuma* schrijft Jelles, de levenslange steun en toeverlaat van Spinoza, dat deze pas bij wijsbegeerte van Descartes bevrediging kon vinden. In de achttiende eeuw zagen historiografen van de filosofie echter in de Stoa of het Oosterse denken zijn inspiratiebron. Hoe kon iemand anders op de voor Westerse oren zo schokkende gedachte komen van de ene substantie, die niet alleen de tegenstelling tussen God en wereld overbrugt, maar ook die tussen lichaam en geest? In de negentiende eeuw noemden velen Spinoza een dóórdenker, die de moed had de ban van het kerkelijke denken van Descartes te doorbreken. Ook nog onlangs plaatste Jonathan Israel Spinoza als de schepper van de radicale Verlichting tegenover Descartes die de voorvader van wat hij noemt de 'gematigde Verlichting', zou zijn. Daar staat tegenover dat na Kant andere historici Descartes samen met Spinoza en Leibniz als de 'heilige drie-eenheid' van het rationalisme zien. Bovendien laat zich zonder Descartes Spinoza's terminologie niet goed begrijpen.

Spinoza zelf maakt het zijn bewonderaars niet gemakkelijk om inzicht in de wortels van zijn denken te krijgen, want zijn eerste gepubliceerde werk is een commentaar op Descartes' hoofdwerk de *Beginselen van de wijsbegeerte*, dat hem beroemd maakte, maar zelf deed hij deze eersteling in zijn brieven af als een gelegenheidswerk. Bovendien vroeg hij een vriend om in de inleiding de nadruk te leggen op de verschillen tussen zijn denken en de cartesiaanse filosofie. De controverse over de herkomst van Spinoza's filosofie is dus nog niet beantwoord en de vraag naar de relatie tussen Descartes en Spinoza staat nog open.

's Middags laat prof. Henri Krop zien in hoeverre Spinoza door Descartes is beïnvloed en in wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen zijn filosofie en die van Descartes.

Programma:

- 09.30 uur: ontvangst met koffie/thee
- 10.00 uur: Welkom en intro door Gonny Pasman
- 10.15 uur: Prof. Han van Ruler over de filosofie van René Descartes
- 11.15 uur: Koffiepauze
- 11.30 uur: Vervolg lezing Han van Ruler met vragenronde
- 12.30 uur: Lunch
- 14.00 uur: Prof. Henri Krop: Descartes, mikpunt en inspiratiebron van Spinoza. Verschillen en overeenkomsten.
- 15.00 uur: Theepauze
- 15.15 uur: Het belang van Spinoza's commentaar op Descartes' *Beginselen van de Wijsbegeerte* door Henri Krop en Han van Ruler
- 16.00 uur: Vragen/discussieronde
- 16.30 uur: Afsluiting

Prijs: € 99,00 incl. koffie en thee en uitgebreide lunch

Data: 14 januari 2023

Tijd: zaterdag 9:30 tot 16:30 uur

Plaats: ISVW
Dodeweg 8
3832 RD Leusden

Aanmelden: vóór 20 december 2022 via info@spinozakringsoest.nl

Deelname: na ontvangst van de betaling op NL 44 INGB 0001 9886 01
t.n.v. S.C. Pasman – Sakkers

I.v.m. de verbouwing van Het Witte Huis wordt dit symposium eenmalig gehouden bij de ISVW.

Sprekers:

Prof. Han van Ruler

Prof. Henri Krop

Prof. Han van Ruler

Professor Han van Ruler studeerde filosofie in Utrecht. In 1995 promoveerde hij aan de Rijksuniversiteit Groningen op een proefschrift over de botsing tussen de oude en nieuwe filosofie tijdens de Utrechtse Crisis. Het proefschrift (*The Crisis of Causality: Voetius and Descartes on God, Nature and Change*) werd gepubliceerd bij Brill en ontving diverse prijzen. Tussen 1996 en 1999 gaf Van Ruler les in Leuven en sinds 2000 is hij werkzaam aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, momenteel als hoogleraar intellectuele geschiedenis en vice-decaan van de Erasmus School of Philosophy.

Han van Ruler is gespecialiseerd in zowel de moraalfilosofie van de Renaissance (met name Erasmus) als de (natuur)filosofie, wetenschap en theologie van de zeventiende eeuw. Hij publiceerde diverse Nederlands- en Engelstalige edities van vroegmoderne denkers (Descartes, Geulincx, Spinoza, Leibniz) en is general editor van *Brill's Studies in Intellectual History*

Prof. Henri Krop

Professor Henri Krop studeerde theologie en filosofie in Leiden. In 1987 promoveerde hij op een proefschrift over de visie van de middeleeuwse denker Johannes Duns Scotus op de verhouding tussen theologie en filosofie. Vanaf 1988 is hij werkzaam als universitair docent geschiedenis van de wijsbegeerte aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In zijn onderzoek gaat zijn belangstelling vooral uit naar de ontwikkeling van de wijsbegeerte in Nederland. In 2002 verscheen van zijn hand een uitgebreid geannoteerde vertaling van Spinoza's *Ethica*. Hij was hoofdredacteur van het blad *Geschiedenis van de wijsbegeerte in Nederland* (1989-2003) en o.a. mede auteur van *De draagbare Spinoza* (2008) en *The Dictionary of Seventeenth- and Eighteenth-Century Dutch Philosophers* (2003). Van zijn hand verscheen ook het boek

Spinoza. Paradoxale icoon van Nederland dat in de Volkskrant werd omschreven als "De definitieve studie naar de ontvangst van Spinoza in Nederland."

Op 21 september 2018 werd Dr. Henri Krop benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de Erasmusuniversiteit in Rotterdam waar hij tot 2022 de Spinozaleerstoel bekleedde.